

Universitätsbibliothek Wuppertal

Renati Des-Cartes Principia Philosophiae

Descartes, René

Amstelodami, 1664

Epistola prima ad D. Cartesium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1384)

AMICUS AUTHORIS

ad Lectorem.

Postquam hic liber ad me missus fuisset à Domino Cartesio, cum libertate eum typis mandandi, & ipsi addendi quam luberet Præfationem, mihi proposui, nullam aliam adjicere, quam easdem litteras quas antehac ad ipsum dedi; ut id ab ipso obtinerem, quia continent plurima, de quibus publicum præmoneri, illius interesse existimo.

EPISTOLA PRIMA

AD

D. C A R T E S I U M.

OMINE,

Mihi gratulabar, quod te viderem Lutetia superiori hac æstate, quia putabam, te eò venisse commorandi gratia, & quod, cum ibi facilius quam alibi posses ea consequi experimenta quibus testatus fueras te egere ad ultimam manum imponendam tractatibus quos promisisti publico, fidem datam liberaturus esses, nosque illos brevi visuros. Verum hanc mihi lætitiã ademisti cum reversus es in Hollandiam: Nec possum quin tibi dicam, me adhuc tibi iratum esse, eo quod nolueris ante discessum tuum mihi copiam facere tractatus de Passionibus, quem à te compositum audi- vi. Adde, quod, animum reflectendo ad verba quæ legi in Præfatione qua juncta fuerat ante biennium versioni Gallica Principiorum tuorum, quibus postquam succinctè loquutus fueras de partibus Philosophiæ quæ adhuc reperiri debent, antequam præcipui ejus fructus colligi possint; & dixeras, te non adeo viribus tuis diffidere ut non ausis suscipere explicationem cunctarum, si commoditatem haberes experimenta faciendi, quæ requiruntur ad comprobandas tuas ratiocinationes: addis, ad id opus esse maximis sumptibus, quibus privatus, ut tu, par esse

EPISTOLA

esse non posset, nisi à publico juvaretur. Sed cum non videas te debere illam opem expectare, putare, tibi acquiescendum deinceps in studiis privatis, pro instructione tua speciali; & posteritatem te excusaturam si in posterum nullos pro ea amplius labores suscipias. Vereor ne jam revera velis invidere publico residuum tuarum inventionum, nosque nihil unquam à te habituros, si patiamur te animo tuo obsequi. Quapropter decrevi te paululum hac epistola vexare, & me ulcisci ob denegatum tuum tractatum de Passionibus, tibi exprobrando liberè negligentiam, & alios defectus quos judico impedire quominus expleres talentum tuum quantum posses & teneris. Et revera non possum credere aliunde quam à negligentia tua, & quod parum cures prodesse reliquis hominibus, id proficisci, quod non pergas in tua Physica. Et senim optime concipiam, impossibile esse ut eam perficias, nisi habeas plurima experimenta, & hæc debere sumptibus publicis fieri, eo quod ad ipsum tuorum laborum utilitas redibit, nec bona privata ei rei sufficiant; At tamen vix crediderim, id te remorari, quia facillime ab iis qui statuunt de bonis publicis, posses obtinere quicquid in eum finem optare posses, si dignareris ipsis rem exponere uti est, & prout posses facile, modo velles. Sed vitæ genus quod semper egisti, adeo fuit huic consilio contrarium, ut credendum relinquant, te etiam nolle alienam opem admittere, etsi tibi offerretur: interea putas, posteritatem te excusaturam quod pro ipsa nolis amplius laborare, eo quod supponis, illam opem tibi esse necessariam, obtinere quam non possis. Quod mihi argumentum præbet cogitandi, non solum te nimis negligentem esse, verum forte etiam non sat animi tibi superpetere ad sperandum complementum eorum quæ expectant à te qui tua scripta legerunt; & nihilominus satis tibi vanitatis superesse ad persuadendum posteris, te in culpa non fuisse, sed tuam virtutem non agnitam ut oportebat, & denegata tibi esse subsidia in tuis consiliis. In quo video tua ambitioni fieri satis; quoniam qui visuri sunt tua scripta, judicabunt, ex eo quod in lucem dedisti ante duodecim annos, te jam reperisse ab eo tempore id omne quod huc usque à te prodiit; & quod tibi superest inveniendum quoad Physicam, minus difficile esse eo quod jam explicasti: ita ut potuisses exinde nobis tradere quicquid expectari potest à rationatione humana, quoad medicinam & alios usus hujus vitæ, si commoditatem habuisses experimenta ad id requisita faciendi; quinimo proculdubio eorum jam magnam te reperisse partem, sed justam indignationem ex ingrato ho-

AD D. CARTESIUM.

to hominum animo te impedivisse, quominus inventa tua cum illis communicares. Atque sic putas, te deinceps quiescendo tantum posse acquirere celebritatis, ac si multum laborares; imo forte aliquid amplius, cum ut plurimum bonum quod possidetur, minoris fiat eo quod optatur, aut amissum desideratur: sed tibi volo eripere hanc rationem fama absque merito consequenda. Et quamvis non dubitem, te scire quid facto opus fuisset, si voluisses juvari à publico, volo tamen hic illud describere, imo curabo hanc epistolam imprimi, ne ignorantiam pratexere possis, aut te super hoc seculum excusare, si in posterum nobis satisfacere neglexeris. Scias igitur velim, non sufficere ut aliquid à publico consequaris, id verbulo & obiter in præfatione cuiusdam libri subindicasse, non dicendo expresse, te id exoptare & expectare, nec explicando rationes qua probare possunt non solum te id mereri, sed etiam maxime Reipublica interesse ut id tibi concedatur, & inde maximam utilitatem expectari debere. Ita vulgo obtinet, omnes qui sibi imaginantur, se aliquid valere, tantum ideo strepitum excitare, & tanta cum importunitate petere quod pertendunt, ac tantum promittere ultra id quod possunt, ut cum quis non loquitur de se nisi modeste, & nihil à quoquam petit, nec quidpiam fidenter promittit, quodcunque documentum aliunde edat suarum virium, nulla ejus habeatur ratio, nec de illo cogitetur.

Forte dices, indolem tuam te ad aliquid petendum non ferre, nec ad loquendum de te ipso magnifice, quia alterum videtur abjectiorem animum notare, alterum superbiorem: sed pertendo, hanc indolem esse corrigendam, ceu natam potius ex errore & imbecillitate quam ex honesto pudore & modestia. Nam quod attinet petitiones, illarum solarum pudere debet qua ex propria manant indigentia, & apud eos fiunt à quibus nefas est aliquid exigere. Sed tantum abest ut earum pudere oporteat, qua tendunt ad utilitatem & emolumentum eorum ad quos fiunt, ut è contrario gloria inde quæri possit; præsertim ubi jam ipsis ea data sint qua precio superant quod petitur. Magnifice vero loqui de seipso, tum demum superbia est admodum ridicula & carpenda, cum quis de se ipso falsa jaçtat. Imo vanitas est contemnenda, etiam cum vera dicuntur, ubi per ostentationem id fit, nullo ad quemquam inde redeunte emolumento: sed cum illa talia sunt, ut aliorum intersit ea scire, certum est taceri non posse nisi per humilitatem vitiosam, qua species est ignavia & imbecillitatis. Multum autem interest publici, illud præmoneri de iis qua in scientiis reperi-

sti,

EPISTOLA

sti, ut inde iudicans quid in illis adhuc possis reperire, incitetur ad id omne conferendum quod poterit, ut te iuret, tanquam ad opus cuius scopus est commune bonum omnium hominum. Et ea quae jam dedisti, nimirum veritates magni momenti quas explicuisti in tuis scriptis, incomparabiliter pretio superant quicquid posses ad eam rem petere.

Dicere quoque potes, tua opera satis loqui, nec opus esse ut addas promissa & iactantias: quae cum sint ordinariae circumforaneis & aruscatoribus qui decipere volunt, videntur minime convenire viro honesto qui solam Veritatem sectatur. Verum non dico, illi carpendi, quod res quas dicunt sint magna & bona, sed tantum quod falsa sint, nec eas probare possint. Cum illa quas pertendo te debere de te dicere, tam vera sint & tam evidenter probata per scripta tua, ut omnes decori regula tibi permittant de illis fidenter loqui, & ex charitate ad id tenearis, quoniam aliorum interest eas scire. Et si enim tua scripta satis loquantur, respectu eorum qui ea examinant diligenter, & intelligere possunt, attamen id non sufficit ad scopum quem tibi velim propositum esse; quoniam singuli ea legere nequeunt, nec facile vacare ii qui rempublicam administrant. Evenit forte ut qui ea legerint apud ipsos de illis quandoque meminere: verum quicquid illis dicatur, cum sciant te parvum strepitum de te excitare, & nimia sit illa modestia quam semper servasti, cum de te ipso loqueris, inde fit ut animum ad illa non multum reflectant. Imo quia saepe apud illos adhibentur sermones exquisitissimi, ad laudandos eos qui non nisi valde mediocres sunt, nullam causam habent sumendi laudes immensas, quae tibi deferuntur ab illis qui te norunt, pro veritatibus admodum certis; è contrario cum quis de se loquitur, & miranda & extraordinaria sibi tribuit, auditur attentius; praesertim si vir sit praclaro loco natus, & quem scitur non ejus esse indolis aut genii ut agrytam agat. Et quoniam se ridiculum praebet si tali occasione hyperbolicis loquutionibus uteretur, ejus verba sumuntur uti sonant, & qui ea credere nolunt, saltem feruntur sua vel curiositate vel emulatione ad examinandum an vera sint. Idcirco cum certissimum sit, & publici intersit scire, nullum unquam praeter te extitisse in mundo (cujus saltem scripta habeamus) qui retexerit vera Principia, & cognoverit primas causas omnium quae in natura producantur; Et postquam jam reddideris rationem ex his Principiis omnium quae apparent, & observantur frequentius in mundo, solummodo egere te observationibus specialioribus ad reperendum eodem modo rationes omnium

AD D. CARTESIUM.

mnium quæ apparent, & observantur frequentius in mundo, solummodo egere te observationibus specialioribus ad reperiendum eodem modo rationes omnium quæ hominibus in hac vita utilia esse possunt, & ita nobis suppeditandam perfectissimam notitiam naturæ omnium mineralium, virtutum omnium plantarum, proprietatum animalium, & in genere omnium quæ inservire possunt Medicinæ & aliis artibus; Et deniq; cum hæ observationes non possint omnes fieri brevissimo tempore absque maximis sumptibus, debere omnes populos terræ eò collimare, & alacriter conferre tanquam in rem summi in orbe momenti, & quæ ad omnes ex aspectat; id, inquam, cum certissimum sit, & possit satis probari ex scriptis quæ jam typis evulgasti, deberes id tam clarè dicere, & promulgare tanta cura, & tam expressè edicere in omnibus titulis tuorum librorum, ut deinceps nemo posset dari qui id nesciret: sic ad minimum primo intuitu impelleres multos ad examinandum quid de illo sit, & quo in id diligentius incumberent, & attentius legerent tua scripta, eò evidentius cognoscerent, te de rebus falsis gloriatum non fuisse.

Præsertim tria sunt quæ optarim rectè omnibus inculcares. Primum, infinita reperienda restare in Physica, quæ admodum utilia vitæ esse possunt. Secundum, non sine causa inventionem illarum rerum à te expectandam esse. Tertium, te eò plura reperire posse quò majorem commoditatem multorum experimentorum habiturus es. Refert, homines præmoneri de primo; quia maxima pars eorum non putat, aliquid posse in scientiis reperiri utilius eo quod ab antiquis reperiunt fuit; imo quia plures non concipiunt quid sit Physica, vel cui rei inservire possit. Facile autem est probare, nimiam reverentiam quæ ducimur erga antiquitatem, ejusmodi errorem esse qui multum obsit scientiarum incremento. Nam videmus, populos rudes America, & plurimos quoque alios qui habitant in regionibus minus remotis, multo pauciores commoditates ad vitam habere quam nos: sunt tamen originis æquè antiquæ, & æquè possunt profiteri, se acquiescere in sapientia suorum Patrum, nec credere, quenquam posse aliquid melius docere eo quod jam notum & factum fuit ab ævo inter se. Estque hæc opinio adeo damnosa, ut donec exuatur, certum sit, nullam novam cognitionem posse acquiri. Quin experienciâ constat, populos qui ea maximè imbuti sunt, eo ipso rudiores & ignorantiores permansisse. Et quia adhuc satis frequens est inter nos, sufficit probando, nondum nos omnia scire quæ scire possumus. Quod etiam clarè admodum probari potest ex plurimis in-

EPISTOLA

ventionibus utilissimis, ut sunt usus pyxididis nautica, ars imprimendi, tubi optici, & similia, quae non nisi ultimis saeculis reperta fuere, quamvis videantur jam satis facilia iis qui ea norunt. Verum nihil est in quo magis eluceat necessitas acquirendi novas notiones, quam in eo quod Medicinam spectat. Etsi enim non dubitetur, Deum instruxisse hanc terram omnibus rebus quae necessariae sunt hominibus ad se in illa conferandos sanos & vegetos usque ad extremam senectam, nihilque sit optabilius in mundo cognitione harum rerum: adeo ut olim fuerit praecipuum studium Regum & sapientum: Experientia tamen demonstrat, nos ab illa tota adhuc ita remotos esse, ut saepe lecto affigamur parvis morbis quos sapientiores Medici cognoscere non possunt, quosque nihil aliud quam exasperant suis remediis, cum eos depellere conantur. In quo defectus artis ipsorum & necessitas ejus perficienda tam evidentem apparet, ut iis qui non concipiunt quid sit Physica sufficiat dicere, eam esse scientiam quae docere debet rationem cognoscendi adeo exactè naturam hominis, & omnium quae ipsi cedere possunt in alimentum aut remedium, ut per eam facile sit illi omnia morborum genera declinare. Nam ut taceam ejus alios usus, hic solus satis magni momenti est, ad obligandos stupidiores, ut faveant consiliis viri qui jam probavit per ea quae reperit, non frustra ab eo expectanda esse quae adhuc inveniendae restant in hac scientia.

Verum praecipuè sciri refert, te illa de te ipso probasse, & ad id necesse est ut vim aliquam tibi facias, & expellas nimiam illam modestiam qua te impedivit hucusque de te & de aliis dicere id quod teneris. Nolo idcirco te committere cum Doctis hujus saeculi; ad plerosque eorum quibus illud nomen tribuitur, cujusmodi sunt omnes illi qui colunt quas vulgo vocamus litteras humaniores, & omnes Jurisconsulti, non spectat id quod te dicere velim; ut nec ad Theologos aut Medicos, nisi quatenus sunt Philosophi. Nam Theologia nullo modo pendet à Physica, nec etiam Medicina eo modo quo hodie exercetur à Doctioribus & Prudentioribus in illa arte. Illis sufficit sequi regulas aut axiomata quae longa experientia docuit; nec adeo parvi faciunt vitam hominum ut fundent judicia sua, à quibus saepe illa pendet, super ratiocinationes incertas Philosophiae scholasticae. Soli ergo restant Philosophi; inter quos omnes qui sapiunt jam tui sunt, & letabuntur cum videbunt te ita producere Veritatem, ut eam opprimere nequeat malignitas Pedagogorum: adeoque soli demum Pedagogi poterunt offendi ex eo quod dicturus es. Sed cum contemnantur & ludibrio habeantur

beantur ab honestioribus, non multum debes curare ut ipsis placeas. Adde quod jam fama tua eos tibi reddidit adeo infestos, ut magis esse non possint. Et pro eo quod modestia tua efficit ut jam quidam ex iis non vereantur te impetere, non dubito quin si te tantum commendares ac potes & teneris, adeo depressos eos sub te videres, ut nullus foret quem id aggredi non pueret. Nihil igitur video quod te morari debeat, quominus in lucem edas quicquid iudicaveris posse tuis consiliis inseruire; & nihil eo utilius mihi videtur quam id quod jam scripsisti in epistola ad R. P. Dinetum, quam curasti imprimi ante septennium dum Provincialis Jesuitarum in Gallia esset. Non ibi, ajebas, loquendo de Speciminibus quæ in lucem edideras quinque aut sex annis ante, unam aut alteram, sed plus sexcentas quæstiones explicui, quæ sic à nullo ante me fuerant explicatæ; ac quamvis multi hactenus mea scripta transversis oculis inspexerint, modisque omnibus refutare conati sint, nemo tamen, quod sciam, quicquam non verum potuit in iis reperire. Fiat enumeratio quæstionum omnium quæ in tot sæculis, quibus aliæ Philosophiæ viguerunt, ipsarum ope solutæ sunt, & forte nec tam multæ nec tam illustres invenientur. Quinimo profiteor, ne unius quidem quæstionis solutionem, ope principiorum Peripateticæ Philosophiæ peculiariam, datam unquam fuisse, quam non possim demonstrare esse illegitimam & falsam. Fiat periculum; proponantur, non quidem omnes, (neque enim operæ pretium puto, multum temporis ea in re impendere,) sed pauca aliquæ selectiores, stabo promissis &c. Sic invitâ omni tuâ modestiâ vis veritatis te coëgit ibi scribere, te jam explicuisse in primis tuis Speciminibus, quæ tamen vix aliud quam Dioptricam & Meteora continent, plus quam sexcentas quæstiones Philosophicas, quas nemo ante te tam solidè explicare potuerat. Et quamvis plurimi inspexissent tua scripta oculis malevolis, & quasi vissent omnia media ea refutandi, ignorabas tamen, nullum adhuc quicquam potuisse in illis deprehendere quod non esset verum. Quibus addis, quod si quis voluerit sigillatim enumerare quæstiones, quæ potuerunt resolvi per omnes alios philosophandi modos qui viguerunt ex quo Mundus est, forte nec tam multas nec tam notatu dignas apparituras. Quinimo affirmas, nunquam repertam fuisse ope principiorum peculiariam Philosophiæ quæ Aristoteli tribuitur, & quæ sola hodie in scholis obtinet, legitimam aliqujus quæstionis solutionem. Et expressè provocas omnes qui eam docent, ut designent aliquam quam ita accuratè resolverint, ut nullum

EPISTOLA

errorem in eorum solutione ostendere possis. Hæc autem cum scripta fuissent ad Provinciale[m] Jesuitarum, & in lucem edita ante septem annos & amplius, proculdubio quidam ex capacioribus in vasto hoc corpore conati essent illa refutare, nisi omnino vera essent, aut si saltem potuissent cum aliqua rationis verisimilitudine impugnari. Nam etsi non magnum excites strepitum, quisque novit, famam tuam jam adeo celebrem esse, & adeo ipsorum referre vendicari quod docent, ut dicere nequeant se id neglexisse. Sed omnes Eruditi sat norunt, nihil in Physica Scholastica esse quod non sit dubium, nec nesciunt, in illis materiis dubium non valde à falso distare; quia scientia certa esse debet & demonstrativa; adeo ut mirari non debeant quod affirmaveris, Physicam ipsorum nullius questionis veram solutionem continere; Nihil enim aliud id significat, nisi quod non contineat demonstrationem alicujus veritatis quam ignorant alii. Et si quis eorum examinaverit tua scripta ut ea refutet, è contrario reperit, ea nihil aliud continere quam demonstrationes materiaram quæ antea ignorabantur ab omnibus. Idcirco prudentes cum sint & sapientes, non miror ipsos tacere; verum magis miror te nondum triumphasse de eorum silentio, cum nihil magis exoptare queas, quo melius constet quid ab aliorum Physicis tua distet. Et sanè refert, earum differentiam notari, ut sinistrum de Philosophia judicium, quod plerumque faciunt qui rebus præsumt felicissimè; non impediatur quominus tuæ præcium cognoscant. Nec enim ut plurimum judicant de eo quod eventurum est, nisi ex iis quæ jam evenisse viderunt; quia nunquam viderunt; & quia nunquam viderunt, alium fructum ex Philosophia scholastica ad publicum rediisse, quam quod reddiderit plurimos homines Pædagogos, imaginari non possunt, meliorem ex tua expectandum, nisi ipsis ostendatur, quod, cum hæc omnino verissima & altera falsissima sit, earum fructus necessario differre debeant. Et revera maximum argumentum est quo probetur nullam veritatem in esse Physicæ scholasticæ, si observetur quod instituta sit ad docendas omnes inventiones vitæ utiles, nulla tamen earum (etsi multa reperta fuerint successu temporis) prodierit ope illius Physicæ, sed solummodo fortunâ & usu; aut si eo ulla scientia quicquam contulit, sola Matheſis fuit, ceu unica ex omnibus scientiis humanis, in quâ hæctenus potuerunt reperiri quædam veritates quæ in dubium revocare nequeunt. Scio equidem, Philosophos eam velle partem facere suæ Physicæ; sed quia fere omnes eam ignorant, & fal-

& falsum est eam illius partem constituere, cum è contrario vera Physica
 sit pars Matheseos, id pro iis nihil facere potest. Sed certitudo quæ jam
 agnita fuit in Mathesi, multum pro te facit. In ea enim scientia tam cer-
 tum est te excellere, & in eo adeo superasti invidiam, ut qui egrè ferunt
 laudes quæ in te congeruntur ob alias scientias, soleant dicere te ceteros
 omnes in hac superare; quo tibi concedentes laudem quæ in dubium vo-
 cari non potest, eo minus calumnia suspecti sint, cum conantur tibi a-
 lias quasdam auferre. Et in eo quod de Geometria in lucem edidisti obser-
 vatum est, te ita determinare omnia ad quæ mens humana penetrare po-
 test, & quæ sint solutiones quæ singulis difficultatibus adaptari queunt,
 ut videaris totam messem collegisse, cujus alii qui ante te scripserunt spi-
 cas tantum legerant immaturas, & qui post te venturi sunt nihil aliud
 quam spicilegium poterunt exercere, eas colligendo quas datâ operâ à ipsis
 reliqueris. Adde quod ostendisti ex solutione prompta & facili omnium
 questionum, quas proposuerant qui te tentari voluerunt, Methodum
 quâ uteris in hunc finem adeo infallibilem esse, ut ejus subsidio nunquam
 non reperias, quoad ea quæ expendis, quicquid ab humana mente re-
 periri potest. Adeoque ad ceriò persuadendum, te posse Physicam ad
 umbilicum perficere, sufficit probes eam nihil aliud esse quàm partem Ma-
 theseos. Id vero jam luculenter probasti in tuis Principiis, cum explican-
 do omnes qualitates sensibiles, solum consideratis magnitudinibus, figu-
 ris & motibus, ostendisti, hunc mundum visibilem, qui totum objectum
 Physicæ est, non nisi partem minimam eorum corporum infinitorum con-
 tinere, de quibus concipi potest, omnes illorum proprietates aut qualita-
 tes in iis solis rebus consistere; cum objectum Matheseos ea omnia comple-
 ctatur. Idem quoque probari potest experientia omnium seculorum.
 Quamvis enim ab ævo multi fuerint sapientes qui operam navarunt in
 disquisitione Physicâ, non potest dici ullum unquam in ea aliquid reperisse
 (id est pervenisse ad aliquam veram notitiam quo ad naturam rerum cor-
 porearum) per aliquod principium quod ad Mathesim non pertineat.
 Cum è contrario principiorum illius ope jam reperta sint infinita utilissima,
 nimirum fere quicquid notum est in Astronomia, in Chirurgia, & in
 omnibus artibus Mechanicis; quibus si aliquid amplius inest quod non
 pertineat ad hanc scientiam, ex nulla alia deductum est, sed solummodo ex
 certis observationibus quarum vera causa ignorantur. Quod expendere
 attentè nemo potest, quin fateatur, per Mathesim solam posse ad cognitio-

EPISTOLA

nem vera Physica perveniri. Et quoniam non dubitatur te in illa excellere, nihil est quod à te circa hanc expectandum non sit. Attamen adhuc scrupulus restat ex eo, quod omnes qui aliquam per Mathematicas disciplinas famam sibi acquisiverunt, non ideo capaces videntur aliquid in Physica reperiendi; cum etiam quidam ex illis minus percipiant ea quæ de illa scripsisti, quam qui nullam antehac didicere scientiam. Verum ad id responderi potest, etsi, qui animum aptiorem habent concipiendis veritatibus Mathematicis, facilius procul dubio tuam Physicam intelligant, quoniam omnes ratiocinationes illius ex Mathesi depromptæ sunt, non tamen semper evenire eosdem celebrari ceu doctiores in Mathesi; quia ad acquirendam eam famam opus est libros eorum per-lustrare qui jam de illa scientia scripsere; quod maxima pars non facit, & sæpe, qui eos evolvunt, cum conantur obtinere labore & studio quod vi ingenii sui consequi nequeunt, fatigant nimis suam imaginationem, imo eam ledunt, & simul acquirunt multa præjudicia: quæ ratione illis difficilius est concipere veritates quas scribis, quam haberi pro magnis Mathematicis, quod tam pauci huic scientiæ se addicant, ut sæpe sint soli in magna aliqua regione: & quamvis quandoque etiam alii præter ipsos sint, magnum nihilominus strepitum excitant, quoniam parum illud quod sciunt magni illis constitit. Cæterum non est difficile concipere veritates quas alius reperit: ad id sufficit mentem habere liberam omnibus falsis præjudiciis, eoque velle suam attentionem satis applicare. Nec etiam valde difficile est quasdam reperire ab aliis separatas, ut fecerunt olim Thales, Pythagoras, Archimedes, & nostro sæculo Gilbertus, Keplerus, Galilæus, Hervejus, & quidam alii. Denique absque magno labore concipi potest corpus Philosophiæ minus monstruosum, & nixum conjecturis vero similibus, illo quod ex scriptis Aristotelis educitur: quod etiam factum fuit à quibusdam hoc sæculo. Verum tale corpus Philosophicum formare, quod nonnisi veritates contineat probatas per demonstrationes æquæ claras & certas ac sunt veritates Mathematica, res est adeo difficilis & rara, ut à quinquaginta sæculis quibus mundus jam stetit, tu solus extiteris qui ostendisti scriptis tuis te id conficere posse. At sicut cum Architectus posuit omnia fundamenta, & eduxit præcipuos muros alicujus prægrandis ædificii, non dubitatur quin ad finem operatum opus suum deducere possit, eo quod difficillimum jam fecerit: ita qui cum attentione legerint librum tuum de Principiis, considerantes

AD D. CARTESIUM.

rantes quomodo ibi posueris fundamenta totius Philosophiæ naturalis, & quanta sint consequentia veritatum quas ex illis deduxisti, dubitare non possunt quin Methodus illa quâ uteris sufficiat, ut absolute reperire quicquid in Physica reperiri potest; quia ea quæ jam explicuisti, nimirum naturam Magnetis, Ignis, Aeris, Aquæ, Terræ, & omnium quæ in cælo apparent, non videntur faciliora iis quæ adhuc desiderari possunt.

Attamen addi debet, Architecto quantumvis in sua arte perito impossibile esse absolvere adificium captum, si destituatur materiâ quæ adhiberi debet; Pariliter licet perfectâ sit tua Methodus, efficere non potest ut ultra procedas in explicatione causarum naturalium, nisi habueris experimenta requisita ad determinandos earum effectus. Quod ultimum est ex tribus capitibus quæ præcipuè explicanda credo; quoniam maxima pars hominum non concipit quam sint hæc experimenta necessaria, aut quanti sumptus ad illa requirantur. Qui intra suum Musæum consistentes, solosque suos libros consulentes, de natura disserere aggrediuntur, possunt equidem dicere quomodo creassent mundum, si Deus ipsis id in mandatis dedisset, id est, possunt describere Chimæras quæ aequè convenient cum imbecillitate mentis suæ, ac admirabilis pulchritudo universi cum potentia infinita sui Authoris; sed absque ingenio revera divino non possunt ex se ipsis talem formare ideam rerum, quæ similis sit illi quam Deus habuit ad eas creandas. Et licet tua Methodus promittat quidquid ab ingenio humano expectari potest, quoad inquisitionem veritatis in scientiis, non tamen artem divinandi pollicetur, sed solummodo deducendi ex quibusdam rebus datis omnes veritates quæ ex illis deduci possunt: & hæc res in Physica data nihil aliud possunt esse quàm experimenta. Imo eo quod hæc experimenta sunt duùm generum, quædam facilia, & quæ non aliunde pendent, quam ex reflexione ad ea quæ sponte sese sensibus offerunt, alia rariora & difficiliora, ad quæ absque aliquo studio & impensis non pervenitur, notari potest, te jam inseruisse tuis scriptis quicquid potest deduci ex illis experimentis facilibus, imo & ex rarioribus, quæ ex libris haurire potuisti. Nam præterquam quod in illis explicasti naturam omnium qualitatum quæ movent sensus, & omnium corporum quæ communiora sunt in hac terra, ut ignis, æris, aquæ, & quorundam aliorum;

reddi-

EPISTOLA.

reddidisti quoque rationem omnium quæ observata hucusque fuerunt in calis, omnium proprietatum magnetis, & plurimarum observationum Chymie. Ita ut nullo modo plura à te expectanda sint quoad Physicam, donec plura habueris experimenta quorum causas disquirere possis. Nec miror quod illa non tentes propriis sumptibus. Scio enim, inquisitionem rerum minimarum plurimi constare. Misisti enim modo Alchymistis, & aliis secretorum ruspatoribus, qui solent omnia sua hoc modo dilapidare; audiivi, solum magnetem plus quam quinquaginta mille coronatis constitisse Gilberto, quamvis fuerit vir solidissimi ingenii, ut ostendit in eo quod primus fuerit qui reperit præcipuas proprietates hujus lapidis. Vidi quoque Instaurationem magnam & Novum Atlantem Cancellarii Baconis: qui mihi videtur omnium qui ante te scripserunt fuisse primus, qui habuit optimas cogitationes, quoad Methodum adhibendam ad colophonem perfectionis Physicæ imponendum. Verum reditus annui duorum aut trium Regum toto orbe potentissimorum non sufficerent exequendis omnibus quæ ad id desiderat. Et quamvis non putem, te tot experimentis egere, quot sibi imaginatur, quod possis multa supplere tum propriâ solertiâ, tum cognitione veritatum quas jam reperisti; attamen ubi considero, numerum corporum peculiarium quæ examinanda tibi restant esse fere infinitum; nullum ex iis esse quod non habeat sat multas proprietates, unde queant fieri plurimæ explorationes, quibus impendi queat totum tempus & opus plurimum hominum; juxta regulas tuæ Methodi opus esse expendi simul omnia quæ inter sese quandam affinitatem colunt, ad eorum differentias facilius explorandas, & faciendas enumerationes certas in quibus acquiescas; Posse te hoc pacto utiliter uti simul tot diversis experimentis, quot labore & industria multorum ingeniosorum hominum suppeditari possent; Et denique illos homines ingeniosos habere te non posse nisi magna pecuniâ, eo quod si quidam gratuitas operas hinc addicere velent, eo minus insisterent tuis præceptis, & nil nisi tempus inutiliter terendi tibi occasionem præberent; Vbi, inquam, illa omnia considero, facile concipio, te absolvere dignè non posse quod cœpisti in tuis Principiis, id est explicare speciatim omnia mineralia, plantas, animalia, & hominem, eodem modo quo jam explicuisti omnia elementa terræ, & quicquid in calis observatur, nisi Republica sumptus ad
 id re-

AD D. CARTESIUM.

requisitos suppeditante; & quo liberalius illi tibi suppeditabuntur, tanto melius poteris exequi tua destinata.

Quomodo autem hæc eadem possunt etiam facile ab unoquoque concipi, & tam vera sunt ut in dubium revocari non possint, non dubito quin, si ea ita representares, ut pervenirent ad notitiam eorum quibus Deus cum imperio in populos terræ dedit quoque munus omni conatu promovendi bonum publicum, nullus ex illis foret qui non vellet multum conferre in consilia tam manifestè utilia toti mundo. Et quamvis Gallia nostra, quæ tua est Patria, sit Status adeo potens, ut videatur sola posse tibi suppeditare quæ eo requiruntur, attamen quia ad alias Gentes non minus hæc spectant, confido, plurimas ex illis sat generosas fore ut Patria nostra in hoc officio non cedant, & nullam repertum iri tam barbaram quæ illius rei particeps esse nolit. Verum si id omne quod hic scripsi non potest efficere ut animi tui sententiam mutes, te saltem enixè rogo ut digneris tractatum tuum de Passionibus ad me mittere, & permittere ut illi præfigam Præfationem cum qua imprimatur. Eam conabor ita construere, ut nihil contineat quod possis improbare, & adeo conveniat opinioni omnium qui ingenio pollent, & virtute præditi sunt, ut nullus sit futurus qui ubi eam legerit, non veniat in partem Zeli quo serveo pro incremento scientiarum, & ut sim &c.

Datum Lutetiæ Parisiorum,
6. Novembris, 1648.

RE.